

CEES info

Bilten Crnogorskog elektrodistributivnog sistema • Broj 13 • Podgorica • Februar • 2019.

REGION 1 - Služba održavanja

Učinak za respekt

Str. 4.

Ekipe održavanja 35 kV vazdušnih vodova

Spremno odgovorili na izazov prirode

Str. 6.

Počela realizacija Projekta revitalizacije SN i NN mreže

U ovoj godini rekonstruisaće se sedam dalekovoda

Str. 11.

Sektor za održavanje

Bravarska radionica sa pozicijama nikada ne kasni

Str. 9.

Investiciono održavanje **Garant stabilnosti sistema**

Najviše sredstava u decembru izdvojeno za investicije u sekundarnu mrežu na području ulcinjske opštine. Realizovano više projekata i u drugim opštinama

Investicije u što bolje funkcionisanje distributivnog sistema se nastavljaju. Tako su se tokom decembra odvijale aktivnosti na realizaciji devet investicionih projekata, ukupne vrijednosti million i 186 hiljada eura, a najviše sredstava izdvojiće se za investicije u sekundarnu mrežu na području ulcinjske opštine. Tamo su nedavno završene STS "Kuzmani 2" i NDTs "Nova 1" i u toku je tehnički pregled ovih objekata. Zbog intenzivne izgradnje stambeno - poslovnih prostora i porasta potrošnje električne energije, trenutno se gradi i TS 10/0,4kV "Pistula 3" a u toku je pribavljanje građevinske dozvole za izgradnju još tri trafostanice naponskog nivoa 10/0,4kV u toj najjužnijoj crnogorskoj opštini.

Pored navedenog, u toku je realizacija još jednog projekta, vrijednog 143 hiljade eura, koji podrazumijeva rekonstrukciju devet trafostanica 10/0,4 kV na području Ulcinja, Bara i Budve. U te elektroenergetske objekte ugrađuju se transformatori veće snage zbog preopterećenosti postojećih, a u TS "Agro Ulcinj" mijenja se i srednjenaponski blok.

Na unapređenju pouzdanosti mreže i stepena kvaliteta usluge isporuke električne energije radilo se i u drugim opštinama, pa je tako na području Nikšića krajem godine puštena pod napon STS "Gornja Somina 2" sa priključnim 10 kilovoltnim dalekovodom i uklapanjem u NN mrežu. Ova investicija, vrijedna preko 80 hiljada eura je znatno poboljšala kvalitet napajanja korisnika na području Gornje Somine, gdje su bile dosta loše naponske prilike zbog velike dužine niskonaponskih vodova.

U gradu pod Trebjesom nedavno je završena i izgradnja i uklapanje TS 10/0,4KV "Jasenovo polje" u koju je uloženo oko 20 hiljada eura, a ovih dana treba da se puste pod napon i novoizgrađene TS "Klenak Gornji" sa pri-

ključnim 10 kV dalekovodom i uklapanjem u NN mrežu, kao i STS "Klenak Donji". Vrijednost tih investicija je blizu 80 hiljada eura. U ulici Boška Jankovića, gdje je evidentna izgradnja novih stambeno – poslovnih objekata, radi se još jedna trafostanica naponskog nivoa 10/0,4 kV sa priključnim 10 kilovoltnim kablovskim vodom, a vrijednost te investicije je oko 70 hiljada eura.

Od investicionih projekata koji su realizovani u decembru, vrijedi pomenuti i opremanje dvije 10kV ćelije u trafostanici 35/10kV „Petrovac“, a za tu investiciju CEDIS je izdvojio 45 hiljada eura.

GRADILO SE I U BERANAMA, MOJKOVCU, NA CETINJU...

Na području beranske opštine izgrađena je i puštena pod napon TS "Zagrađe 2", vrijedna 72 hiljade eura, a u Mojkovcu su trenutno u toku preko 140 hiljada eura vrijedni radovi na rekonstrukciji 10 kilovoltnog dalekovoda "Tomaševo".

Na Cetinju je izgrađen 10 kilovoltni podzemni vod od TS "Novi Obod" do portalnog stuba prema naselju Gnjijevi do. Ova investicija, vrijedna blizu 60 hiljada eura, doprinijela je znatnom popravljanju naponskih prilika na dva gusto naseljena traforeona i stvaranju uslova za razvoj turizma na području Gnjijevog dola, gdje je planirana izgradnja većeg broja novih objekata. Prijestonica je nedavno dobila i NDTs "Br.1-Nova" sa priključnim 10 kilovoltnim kablovskim vodom u koju je CEDIS uložio skoro 70 hiljada eura. Na tu trafostanicu treba da se priključi nekoliko veoma značajnih objekata za Cetinje čija je izgradnja trenutno u toku.

U toj opštini gradi se i razvodno postrojenje 10kV RMU "Savatrans – Zagrablje", a procijenjena vrijednost investicije je 55 hiljada eura.

Novi elektroenergetski objekat - trafostanicu "Kanjon Nevidio", vrijednu 21 hiljada eura, dobila je i varošica Šavnik.

ZA STABILNIJE NAPAJANJE

CEDIS u razvojnim planovima nije zapostavio ni centar države, pa se tako trenutno realizuje projekat prebacivanja postojećih STS "Grbe", "Daljam", "Klikovače 1", "Klikovače 2" i "Art stoun" sa 10 kilovoltnog izvoda „Novo Selo“ na 10 kV izvod „Klikovače“, na kojem su stabilnije naponske prilike. Naime, pomenute trafostranice do sada su se napajale sa DV „Novo Selo“ iz TS „Podanje“, koji jednim dijelom prolazi kroz brdsko - planinske predjele, gdje su česta atmosferska pražnjenja, što je uzrokovalo nestabilne naponske prilike i česte prekide u napajnju. Prebacivanjem ovih elektroenergetskih objekata na DV „Klikovače“ znatno će se poboljšati kvalitet napajanja korisnika i povećati nivo pouzdanosti sistema.

Crnogorski elektrodistributivni sistem će i tokom ove godine nastaviti sa ulaganjima, kako u novu, tako i u rekonstrukciju postojeće infrastrukture.

REGION 1 - Služba održavanja

Učinak za respekt

Dobra realizacija Plana održavanja za prošlu godinu. Završeni i brojni drugi poslovi

Zaposleni u Službi održavanja Regiona 1 su u prethodnom periodu bili potpuno posvećeni realizaciji Plana održavanja za 2018. godinu pa su, i pored poteškoća sa izvođenjem građevinskih radova, uspjeli da završe najvažnije planirane aktivnosti u cilju stalnog podizanja kvaliteta napajanja korisnika električnom energijom.

Miljan Raičević, šef Službe održavanja Regiona 1, kaže da se kvalitet planiranja radova ogleda u tome što zimus na tom konzumnom području nije bilo ozbiljnijih kvarova, čak ni prilikom izuzetno loših vremenskih prilika sredinom januara.

-Kroz Plan održavanja smo, kao prioritet, zamijenili skoro 200 stubova i ugradili četiri linijska rastavljača na 10 kV dalekovodu „Grahovo“. Rekonstruisano je i 30 niskonaponskih mreža u prigradskim naseljima, što je uticalo na pouzdanost napajanja korisnika u tim trafo reonima. Veliki broj stubova zamijenjen je i na ruralnom konzumnom području. Samo na niskonaponskoj mreži „Goransko“ ugradili smo, u saradnji sa Mtel-om, preko 140 stubova, a na konzumnom području Pive sanirali smo ključne tačke na dalekovodima „Unač“, „Babići“ i „Kneževići“ gdje smo, takođe, ugradili oko 70 stubova. Na području Vilusa zamijenili smo tridesetak stubova na dalekovodu „Petrovići“ i oko 50 stubova na dalekovodima „Velimlje“ i „Trubjela“ – ističe Raičević i dodaje: - Prioritet u Planu održavanja bio nam je i 10 kilovoltni dalekovod „Lukovo“ koji napaja zimski turistički centar Vučje, pa smo i na tom dalekovodu zamijenili 20-tak stubova, a ove godine planirana je rekonstrukcija još 70 stubnih mjesta jer se radi o vodu koji napaja potrošače na Krnovskoj visoravni gdje su vremenski uslovi zimi vrlo surovi, tako da će planirani radovi znatno popraviti pouzdanost napajanja.

Naš sagovornik se osvrnuo i na aktivnosti na uklanjanju rastinja u trasama vodova koje je ugrožavalo stabilnost

napajanja korisnika, što je, takođe, dio redovnih aktivnosti Službe održavanja.

-Pored redovnih poslova na realizaciji Plana održavanja, imali smo i dosta dodatnih aktivnosti. Akcentat je stavljen na unapređenje obrade podataka kroz GIS projekat. Nastojali smo da kroz ovaj projekat obezbijedimo još preciznije informacije o elektroenergetskim objektima, što nam je dosta koristilo prilikom definisanja Plana održavanja za 2019. godinu – kazao je Raičević.

Prema njegovim riječima, i Regionu 1 se trenutno realizuje i projekat izgradnje optičke infrastrukture na distributivnoj niskonaponskoj mreži.

-U saradnji sa Mtel-om rekonstruisali smo dio niskonaponskih mreža koje nijesu bile obuhvaćene Planom održavanja, čime smo dodatno podigli kvalitet i pouzdanost napajanja korisnika električnom energijom. Pored toga, i kroz investicije se planira rekonstrukcija

dijela gradskog konzuma, pa će i tu Služba održavanja dati punu podršku, kako u dijelu planiranja, tako i u dijelu izvođenja radova. Inače, planira se rekonstrukcija određenih ulica u užem centru grada i izmjesta nepristupačnih niskonaponskih ormara, kao i zamjena određenog broja kablova – ističe Raičević.

On dodaje da je Služba održavanja pružila pomoć i u realizaciji AMM projekata kroz angažovanje njenih inženjera kao inspektora u ovom projektu. Dobar dio posla je odrađen na konzumnom području Nikšićke Župe gdje su baš inženjeri imali bitnu ulogu jer se radila kompletna rekonstrukcija niskonaponske mreže.

-Pravovremenom realizacijom planiranih aktivnosti pokazali smo da kao tim dobro funkcionišemo, ali vrlo ambiciozni Plan održavanja za ovu godinu biće novi izazov i zahtijevaće dodatne napore svakog pojedinca – naglašava Raičević i dodaje:

- Na realizaciju Plana održavanja i stabilnost napajanja korisnika veliki uticaj ima i saradnja sa ostalim službama u Regionu 1. Kroz brojne zajedničke aktivnosti sa Službom upravljanja, Službom investicija i Službom mjerenja već smo pokazali da možemo odlično da saradujemo i da radimo kao jedan tim.

Poboljšanju radnog ambijenta i ostvarivanju zadatih ciljeva znatno doprinosi i modernizacija voznog parka i nabavka novog alata i opreme, što se odmah osjetilo u procesu rada. Da ne zaboravim da pomenem i jednu

novinu u službi - Zahtjeve potrošača, na koje nijesmo samo odgovarali, već smo veći broj opravdanih zahtjeva i realizovali.

Za nama je, dakle, godina u kojoj smo ostvarili dobre rezultate, ali 2019. donosi nove izazove na koje ćemo se potruditi da odgovorimo.

Za dobrovoljne davaoce krvi popust u Lovćen autu

Klub dobrovoljnih davalaca krvi CEDIS-a sklopio je sa osiguravajućom kućom "Lovćen-auto" Ugovor o poslovnoj saradnji u vezi sa ostvarivanjem popusta od 10 odsto za članove Kluba DDK prilikom registracije vozila na vrijednost polise autoodgovornosti.

Jednogodišnji ugovor je potpisan 22. januara ove godine, a saradnja je uspostavljena u cilju doprinosa povećanju dobrovoljnog darivanja krvi.

Pravo na pomenuti popust imaju aktivni dobrovoljni

davaoci krvi, uz potvrdu o članstvu, koju mogu podići kod koordinatora Kluba DDK CEDIS-a za region u kojem su zaposleni.

Klub, inače, trenutno broji 115 članova, a tokom godine se, u saradnji sa zavodima za transfuziju krvi, organizuje desetak akcija u svim opštinama. Planiraju da ove godine, pored akcija na lokalnom nivou, organizuju i masovnu akciju dobrovoljnog darivanja krvi u okviru koje će se na jednom mjestu okupiti svi članovi Kluba.

Ekipe održavanja 35 kV vazdušnih vodova

Spremno odgovorili na izazov prirode

Jedanaest čelično rešetkastih stubova srušilo je, početkom januara, ekstremno nevrijeme u Baru, a pokidana su i užad na dalekovodu „Buljarica – Čanj“. Kvarovi sanirani brzo i uspješno

Ekipe za održavanje 35 kilovoltnih vazdušnih vodova Centar iznijela je teret posljedica olujnog nevremena koje je 10. januara zahvatilo barsku opštinu. Sniježne padavine i olujni vjetar obarali su stubove i kidali kablove na brdovitom terenu. Na DV 35 kV „Buljarica – Čanj“, u kanjonu Buljarički potok, gdje su uslovi za rad i otklanjanje havarije izuzetno surovi, pokidana su užad, pa se moralo pješaćiti zaleđenom uzbrdicom do mjesta kvara više od dva sata.

Na toj lokaciji smo 11. januara obišli ekipu Centar i svjedočili nadljudskom naporu koji su ulagali ovi ljudi da bi što prije sanirali havariju. **Radovan Jasnić, Đoko Mitrić, Dejan Pupović, Vladimir Stešević, Dejan Drobnyak, Slaven Bulatović, Ratko Mihailović, Janko Koprivica, Srđan Petranović i Luka Vujisić**, podijeljeni u tri grupe zbog nepristupačnog terena, već su s naporom savladavali uspon u kanjonu kojim se teško kretati i po lijepom vremenu. Oni su još jednom dokazali da su na visini zadatka. Nakon viščasovnog penjanja pod opremom i alatom stigli su do havarisanog stuba da bi na sibirskoj studeni i pri jakim udarima vjetra prvo rukama skinuli led sa provodnika. Visina zaleđenog sniježnog pokrivača od 40 cm dodatno im je otežavala ionako težak posao. Bilo je vrlo rizično popeti se na stub u takvim uslovima, ali su naši heroji, prkoseći izazovu, uspjeli da u rekordnom

roku očiste, podignu i spoje provodnik da bi korisnici što prije dobili električnu energiju.

-Adekvatnom reakcijom i maksimalnim angažovanjem naših ekipa mi uvijek dobijamo bitku sa nevremenom. Teška trasa, jak vjetar, snijeg i led ukupan posao danas čine još težim, ometajući montere da što prije saniraju posljedice nevremena čiji je danak pokidani provodnici na nepristupačnom brdu iznad Čanja – istakao je poslovođa **Ranko Terzić** i dodao:

-Osim što su svi do jednog zaslužili pohvalu za izuzetno angažovanje u ovakvoj vanrednoj situaciji, njihovo ponašanje govori i o stepenu odgovornosti i privrženosti kompaniji. Danas su najavili sa kakvom predanošću će se suprostaviti svakoj sličnoj situaciji u borbi za uredno napajanje električnom

Specifična meteorološka situacija ugrozila vodove

Koliko je komplikovana i specifična bila meteorološka situacija 10. januara na području Bara objasnio je direktor Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore, Luka Mitrović.

- Toga dana područje Crne Gore bilo je pod uticajem specifične meteorološke situacije koja je na području Bara i Ulcinja uslovlila sniježne padavine do same obale. Kiša i snijeg koji su se ledili zbog jakih udara olujnog sjeveroistočnog vjetra,

što nije uobičajena pojava na ovom području, ne pogoduju elektroenergetskim vodovima jer izazivaju značajno kombinovano opterećenje. Jak vjetar je ovdje uobičajena pojava, i pojava sniježnih padavina u januaru nije nemoguća, ali istovremena kombinacija snijega koji prelazi u kišu, uz olujni sjeverni vjetar koji sve to pretvara u led, nije uobičajena pojava na području Bara i njegovom zaleđu - kaže Mitrović.

energijom.

Terzić nam govori da je na ovom području takođe polomljeno 11 dalekovodnih stubova. Vlažan snijeg se zadržavao i ledio, stvarajući veliki dodatni teret na provodnicima, a orkanski vjetar izazivao je oscilacije na užadima koje su se prenijele na stubove pa su padali jedan za drugim.

On kaže da ne postoji vazdušni vod niti provodnik koji može da izdrži mokri snijeg kad se zadrži na provodnicima pa zaledi u toku noći, da bi ga sju-tradan prekrilo novi. To je ogroman dodatni teret u zateznim poljima u dužini od nekoliko stotina metara. Prirodnu stihiju niko ne može kontrolisati, a ovi ljudi to najbolje znaju.

Studen nije popuštala, ali nijesu popuštali ni naši zaposleni.

-Nevrijeme nas ne može osloboditi našeg posla kad su ovakve okolnosti. Samo stavlja na probu našu spremnost od koje zavisi efikasnost u otklanjanju problema . Kad se nađete na snijegu na ovoj visini, sve oko vas izgleda kao prekrasan zimski motiv da ga ne kvare užad na snijegu – kažu ovi vrijedni ljudi čija je predanost i posvećenost poslu, kad zatreba i nadljudski napor, učinili da je kvar otklonjen u rekordnom roku.

Sistem sačuvan od novih prekida

Sektor za upravljanje mrežom CEDIS-a i ekipe održavanja iz Bara i Ulcinja su vrlo preciznim praćenjem opterećenja i snimanjem stanja na trafostanicama i vodovima koji mogu dovesti do nestabilnosti, sačuvali sistem od novih prekida usljed opterećenja nakon što je CGES otklonio havariju na prenosnoj mreži i prosljedio napon distributivnom sistemu, a napajanje za sve korisnike Bara i Ulcinja uspostavljeno je do kraja dana.

-Razumijemo da su građani nakon višečasovnog prekida u napajanju zbog havarije na prenosnoj mreži imali potrebu da zagriju domove i uključe dodatne uređaje, čije je istovremeno paljenje opteretilo sistem. Prema parametrima koje prati upravljanje mrežom, opterećenje sistema 11.januara bilo je veće nego prethodnih dana i nije opadalo ni do ponoći. Ekipe CEDISa bile su na terenu i otklanjale probleme na mreži. Kolege uklopničari iz trafostanice 35/10 kilovolti "Topolica" su za nepunih pet sati odgovorili na više od 200 poziva građana, razumijevajući njihove potrebe da dobiju informaciju, i pored svog, daleko bitnijeg posla u tom terenu – navode iz Sektora za upravljanje mrežom.

Divimo se njihovom moralu, snažnom motivu za veliki napor da učine sve da naši korisnici imaju redovno snabdijevanje. Ovaj posao su uspješno završili, ali nijesu odahnuli. Koliko će ih još biti, to se zimi nikada ne zna.

Dionice dalekovoda obilazili po mećavi

Dio zaposlenih iz ekipe Centar - **Srđa Petranović**, **Zoran Milošević**, **Zoran Nedić**, sa poslovođama **Rankom Terzićem** i **Žarkom Tomaševićem** su prethodnog dana obišli dionice 35 kilovoltnih dalekovoda "Đurmani – Čanj" i "Čanj – Sutomore", gdje su i utvrdili da je srušeno 11 čelično – rešetkastih stubova. Oni su na terenu ostali sve do ponoći pokušavajući da lociraju svaki havarisan stub i utvrde stepen oštećenja.

-Locirali smo šest havarija, ali je tokom noći, usljed

olujnog vjeta i leda na provodnicima havarirano još pet stubova koji su raspoređeni na vrlo nepristupačnom i strmom terenu, prekrivenom ledom, izviše Čanja i Sutomora.

Svi putevi prema Primorju su juče u jednom trenutku bili zatvoreni, a lokalne ulice potpuno neprohodne. Naše ekipe su se jedva probile do lokacija na kojima su se desile havarije – kazao je **Terzić**. Uslovi za rad su, dodao je, bili izuzetno teški zbog sibirske studeni i udara olujnog vjeta. Uz to, morali su da se do stubova popnu uz brdo prekriveno ledom, što je bilo vrlo naporno. Ovi ljudi, koji su juče bili na terenu sve do ponoći, od zore su nastavili da izvode prave male podvige da bi se što prije uspostavilo napajanje na nevremenom pogođenom području. A o jačini vjeta najbolje svjedoči podatak da su padali nosni, ali i zatezni stubovi čija je konstrukcija 30 odsto jača, pa čak i C3 stubovi, što se na tom području odavno nije dogodilo.

Oni su, takođe, u Ulcinju obišli i ispitali 35 kilovoltni dalekovode "Kodra – Plaža 1, Plaža2", "Veliki pijesak – Kodre" i "Veliki pijesak – Stari Bar" kako bi otklonili eventualne kvarove i da ne bi na njima došlo do problema nakon saniranja havariranih prenosnih stubova i puštanja napona.

Već 12.janura krenuli su u demontažu havariranih distributivnih stubova i sanaciju cijele dionice na ovom vrlo nepristupačnom terenu, a obim štete tek će se utvrđivati.

Sektor za održavanje

Bravarska radionica sa pozicijama nikada ne kasni

Za efikasan rad presudno iskustvo, kao i to što zaposleni ne pitaju za radno vrijeme kad okolnosti to zahtijevaju

Veliki doprinos brzom sanaciji 35 kV dalekovoda „Buljarica – Čanj“, na kojem je sredinom januara, usljed ne vremena, polomljeno 11 čelično rešetkastih stubova, dala je i Bravarska radionica Sektora za održavanje u kojoj su za svega nekoliko dana proizvedene sve havarisane etaže i modifikovani elementi stubova, pa radnici na terenu nijesu morali čekati na pozicije da bi sanirali havarisanu dionicu.

Gotovo da ne postoji element energetske mreže koji ne može napraviti ova vrijedna i uigrana ekipa čiji je doprinos u procesu održavanja i razvoja elektroenergetske mreže nemjerljiv.

-U radionici, sa tradicijom izgradnje stubova i pozicija za dalekovode, dugom pet i po decenija, proizvode se elementi čelične konstrukcije za 35 i 10 kilovoltne dalekovode, sve vrste zidnih i stubnih konzola, no-

sači stubova i kablovskih glava, nosači raznih aparata u trafostanicama. Zbog kontinuiranog otuđivanja metalnih vrata i rešetkastih prozora i žaluzina sa trafostanica, gotovo svakodnevno se izrađuju i ti elementi, kao i elementi stubova 35kV dalekovoda - kaže **Margita Miljanić**, šef Službe za podršku održavanju i mehanizaciji i dodaje:

-Krađa elemenata dalekovoda i trafostanica ugrožava elektroenergetski sistem i dovodi u opasnost živote počinitelaca i građana, naročito kada je riječ o krađi vrata sa trafostanica zbog kojih one ostaju nezaštićene. Proizvodnja svih tih djelova sistema je obiman posao koji prvo zahtijeva izlazak na teren, a zatim izradu predmjera i na kraju ugradnju. Zato još jednom apelujemo na nesavjesne građane da to ne rade, a oni koji primijete da su trafostanice otvorene da odmah prijave slučaj dežurnim službama CEDIS-a.

Ona naglašava da je samo posljednjih sedam, osam godina, u cilju preventivnog održavanja, na oko 350

stubova 35 kilovoltnih dalekovoda dotrajala konstrukcija zamijenjena novom, a u istom periodu sanirano je i 950 stubova na 10 kilovoltnoj mreži.

-Neumorni su, usklađeni, trude se da rade odgovorno i po planu, nema „praznog hoda“. Mislim da ih raznovrsnost potražnje elemenata koji treba da se izrade, čak i onih za koje ne postoji radionički nacrt ili skica, pa moraju na teren sa ekipama održavanja, dodatno motiviše - zaključila je Miljanić.

A dugogodišnji poslovođa Bravarske radionice, **Vasilije Pekić**, ističe da je za dobru efikasnost u radu radionice presudno iskustvo, kao i to što zaposleni ne pitaju za radno vrijeme kad okolnosti to zahtijevaju. Tim Bravarske radionice čine kvalifikovani bravari, metalostrugari, farbari i zaposleni zaduženi za ispomoc.

-Ovdje se radilo sve, od velikih prenosnih do distributivnih stubova i drugih elemenata dalekovoda, preko konzola i stubova za repetitore sa kojih su potekli i prvi signali mobilne telefonije u Crnoj Gori. Ogroman je broj stubova i u posljednjoj deceniji izgrađen za potrebe rekonstrukcije 35 kilovoltnih dalekovoda, a da ne pominjemo havarije, kada smo ulagali veliki trud da se posljedice što brže saniraju i uspostavi redovno napajanje za naše korisnike. Često nam stižu i zahtjevi iz regiona koje naša radionica takođe ispunjava – ističe Pekić.

On izdvaja vrhunskog majstora **Ivicu Spaića** koji posjeduje neosporne kvalitete za sve bravarske poslove. Tu je i **Saljo Seratlić** neprevaziđen u prenosu datih crteža na metal, gdje je potrebna velika preciznost.

Ne zaboravlja da istakne kao izuzetno dobre radnike **Sašu Mugošu**, **Fahrudina Huremovića**, **Milorada Dašića**, **Blaža Vujovića**. Bravari **Milo Vujisić** i **Ivan Milošević** su, pored ostalog, najbolji za izradu vrata i prozora, što je vrlo kompleksan posao, jer da se naprave samo jedna vrata potrebno je bar dva dana rada zbog „milimetarske tačnosti pri kidanju kutija, njihovog sastavljanja pod preciznom dijagonalom i potpuno ravnom podlogom, uz poznavanje odgovarajućeg lufta za kri-la“. Dobrom funkcionisanju pogona doprinosi, kaže, i metalostrugar **Marko Jeremić** koji tokom godine izradi desetine hiljada neophodnih šarafa, a **Slavko Perunović** sam stiže da ofarba sve što se proizve de. Tu su i uvijek spremni da pomognu bravarima **Nikola Marković**, **Marko Kokanović**, **Danilo Dučić** i **Marko Minić**.

-Ovdje nema lakih poslova, tempo je žestok, ali je satisfakcija za uloženi trud kada se sa pozicijama ne kasni – kaže Vaso a njegove kolege da je upravo on najzaslužniji za efikasnost i preciznost. Vaso je potpuno posvećen poslu, na radnom mjestu uvijek je prvi, kad je potrebno ostane i popodne, a često je tu i vikendom.

Počela realizacija Projekta revitalizacije SN i NN mreže

U ovoj godini rekonstruisaće se sedam dalekovoda

Počela je realizacija Projekta revitalizacije srednjenaponske i niskonaponske elektroenergetske mreže u koju će u sljedeće dvije godine CEDIS uložiti 22 miliona i 400 hiljada eura. Rekonstruisaće se 480 km srednjenaponske mreže i osam hiljada stubnih mjesta, kao i oko 990 km niskonaponske mreže i 28 hiljada stubnih mjesta na NN mreži. Najveći dio sredstava biće izdvojen za revitalizaciju mreže sa koje se napaja ruralno područje opština na sjeveru države.

U prvih 12 mjeseci planirani su radovi u vrijednosti od oko 12,5 miliona eura, a prvi na redu su dalekovodi "Grahovo", "Slap Zete", "Dolac", "Gubavač", "Tomaševo", "Bijela" i "Krute". Preko ovih vodova, sa ukupno 5.127 stubnih mjesta, napaja se oko 10 hiljada korisnika. Inače, riječ je o dalekovodima na kojima se bilježi najveći broj ispada, pa će njihova revitalizacija doprinijeti znatno pouzdanijem napajanju tamošnjih korisnika. Nakon analize relevantnih podataka, planirano je da se na DV "Grahovo" revitalizuje 36,02 odsto, a na DV "Slap Zete" oko 56 odsto trase. Rekonstruisaće se, takođe, 39,16 odsto trase dalekovoda "Dolac", 80,68 odsto trase DV "Gubavač" i 79,45 odsto trase dalekovoda "Tomaševo".

U planu je i rekonstrukcija 13,48 odsto trase dalekovoda "Krute", a najveći procenat rekonstrukcije, 99,54 odsto, zahtijeva DV 10kV "Bijela". Riječ je o dalekovodu na kojem je zabilježen najveći broj ispada, a i izložen je veoma surovim vremenskim uslovima tokom zimskog perioda. Ukupna dužina vodova koji treba da se rekonstruišu u narednih 12 mjeseci iznosi 395 km, a na trasama dalekovoda raspoređeno je 5.127 stubova i 188 trafostanica. Planirano je da se zamijeni ukupno 3.103 stuba. Realizacijom projekta naši korisnici će dobiti znatno pouzdanije i kvalitetnije napajanje električnom energijom, a dobrobit za kompaniju je, prije svega, znatno manje

ispada, kao i manje sredstava za održavanje. Najvažniji benefit je, ipak, zadovoljan korisnik.

Trenutno je u toku izrada procedura i uputstava, što je prvi korak u realizaciji Projekta kojim treba da se definišu načini izvođenja, inspekcije i prijema radova, kao i tipovi rješenja i sl.

Ovaj projekat je, da podsjetimo, dio Plana investicija za period od 2019. do 2021. godine, kojim su definirani pravci i dinamika daljeg razvoja distributivne mreže. Plan predviđa realizaciju investicionih projekata u iznosu od 81,6 miliona eura. Investicije u primarnu mrežu premašiće 12 miliona eura, u sekundarnu 29 miliona, dok će se u revitalizaciju srednjenaponske i niskonaponske mreže ukupno uložiti čak 32,5 miliona eura, a u mjerna mjesta 3,7 miliona. U ostale investicije i ostala osnovna sredstva CEDIS će investirati 4,3 miliona eura.

Sektor za ICT

Na portalu Bitrix prvi poslovni proces: Prigovori krajnjih korisnika

Sektor za informaciono komunikacione tehnologije je u produkcionni režim rada pustio prvi poslovni proces: Prigovori krajnjih korisnika.

Na kompanijskom websajtu www.cedis.me Formular za podnošenje prigovora je povezan na Korporativni portal i na taj način je omogućeno građanima i privrednim subjektima da popunjavajući formular "otvore" predmet u Bitrix-u. Dodatno, kao i u prethodnom periodu, prilikom popunjavanja formulara na šalterima ili na arhivi, oni su u prilici da popune prigovor koji se zatim prekucava u Bitrix, čime otpočinje proces njegovog rješavanja.

Dejan Samardžić, rukovodilac Sektora za ICT, ističe da Portal obezbjeđuje niz funkcionalnosti kojima se značajno olakšava kontrola i vođenje procesa.

-Korisnici su preko portala u prilici da komuniciraju direktno iz predmeta (sa kolegama ili sa strankom) i da se ta komunikacija trajno pohranjuje u predmetu. Oni pri predaji predmeta u narednu fazu takođe mogu ostavljati komentare i pridruživati dokumenta, a implementiran je i mehanizam za alarmiranje u slučaju prekoračenja roka. Sistem obezbjeđuje jednostavnu pretragu i uvid u predmet, sa svim detaljima – objašnjava Samardžić i dodaje:

-Portal posjeduje konekciju na SMS/email gateway, čime je omogućeno slanje personalizovanih SMS/email poruka korisniku kada predmet stigne u odgovarajuću fazu. Implementiran je sistem za izvještavanje koji omogućuje potpuni uvid u proces od početka do kraja

na način da je lako uočljivo koliko, u prosjeku, predmet „stoji” u određenoj fazi, gdje su “uska grla” sistema i kako sistem optimizovati.

Samardžić ističe da je, uporedo sa procesom Prigovori krajnjih korisnika, koji se najviše odnosi na informaciju korisniku o predmetu njegovog prigovora, implementirano i praćenje procesa otklanjanja konkretnog problema koji je predmet prigovora, a obezbijeđeno je i odgovarajuće izvještavanje.

-Za očekivati je da će implementacija ovog rješenja čitav proces učiniti transparentnijim i efikasnijim i da će, u krajnjem, obezbijediti veće zadovoljstvo krajnjih korisnika – kaže Samardžić.

Pored navedenih rješenja koja su implementirana u ovaj proces, sistem će, prema njegovim riječima, uskoro imati funkcionalnost digitalnog potpisa, čime se stiču preduslovi da se CEDIS u potpunosti digitalizuje, odnosno da se u arhivi, pri ulasku dokumenata u kompaniju, oni skeniraju i u elektronskom format, primjenom Korporativnog portal, obrađuju do svog odredišta. Eventualno, pri izlasku iz kompanije, moguće je skeniran i digitalnim potpisom potpisan dokument odštampati i takav poslati van kompanije na svoje odredište.

-Sistem dodatno posjeduje i integrisan Call Centar sa IVR funkcionalnošću, što omogućava da predmet započne primanjem telefonskog poziva. Sistem obezbjeđuje i module za Projekte i Zadatke pomoću kojih je moguće jednostavno i transparentno upravljenje tim oblastima – kazao je, na kraju, Dejan Samardžić.

Služba za mjerenje Regiona 1

Timski rad i odgovornost odgovor na svakodnevne probleme

Projekat daljinskog očitavanja i upravljanja potrošnjom, kao i kontinuiran rad na kontroli mjernih mjesta u Regionu 1 (Nikšić, Plužine) uticali su na smanjenje gubitaka električne energije, pa su tako gubici na mreži u prošloj godini smanjeni u odnosu na 2017. godinu u iznosu od 1,75 odsto. Procenat gubitaka u tom regionu je, ipak, i dalje visok, prije svega, zbog neovlašćene potrošnje, a otkrivanje nesavjesnih korisnika koji korišćenjem niza nedozvoljenih sredstava utiču na mjerne uređaje tako da preuzeta energija ne bude izmjerena, veliki je izazov za zaposlene u Službi mjerenja Regiona 1, kao i za ostale cjeline u CEDIS-u.

-Obračun neovlašćene potrošnje u prošloj godini od 1.950 MWh u najvećoj mjeri je posljedica neovlašćenog djelovanja na novim brojilima, kako kod velepotrošača, tako i kod korisnika iz kategorije domaćinstva, kao i samovoljnog priključenja korisnika. U cilju suzbijanja ove nezakonite radnje koja nanosi veliku štetu našoj kompaniji, vrši se permanentna kontrola mjernih mjesta, a sprovode se i aktivnosti na poboljšanju dostupnosti AMM brojila, u saradnji sa zaposlenima u Službi održavanja i Službi mjerenja – kaže **Milica Vujošević**, šef Službe za mjerenje Regiona 1, koja je na tu poziciju imenovana 01. septembra prošle godine, nakon 17 godina rada u Službi mjerenja Regiona 2.

Milica ističe i da velika teritorijalna razućenost i loša putna infrastruktura na ruralnim područjima (Piva, Vilusi, Golija, Banjani...), te neprohodnost puteva u zimskom periodu znatno utiču na dostupnost mjernih

Milica Vujošević

mjesta i proces očitavanja i kontrole potrošnje kod takvošnjih korisnika, a na ovim područjima je zastupljena i velika dužina pojedinih 10 kilovoltnih vodova, kao i znatna udaljenost korisnika od trafostanica i pristupnih puteva. Pa i pored toga, u periodu od 15 dana nakon Božićnih praznika, evidentirano je 17 slučajeva neovlašćene potrošnje električne energije.

- Nabavka ličnog i kolektivnog alata, kao i primjena novog normativa, vezano za sredstva zaštite na radu doprinijeli su podizanju kvaliteta rada, ali je neophodno da se djelimično podmladi vozni park, tj. terenska vozila, da bi se dodatno poboljšali uslovi za rad i bezbjednost zaposlenih – kaže Milica i dodaje:

-Upravo je na teritoriji Regiona 1 najzastupljeniji sofisticirani način oštećenja AMM brojila. Očekujem da će kroz nabavku dodatnih instrumenata i saradnju sa novoosnovanim Centrom za obuku zaposleni biti dodatno osposobljeni za obavljanje svih poslova iz opisa radnog mjesta, čime će se povećati kvalitet i kvantitet

obavljenog posla. U prethodnom periodu je, u saradnji sa Sektorom za mjerenje, Službom za održavanje Regiona 1 i Službom za upravljanje voznim parkom organizovano više aktivnosti u cilju dodatne edukacije zaposlenih. Svaki zaposleni je svojim zalaganjem i odgovornim odnosom prema radu veoma važan u postizanju ciljeva ove kompanije, pa i zaposleni u našoj službi koji su svjesni da i od njihovog učinka zavisi uspjeh kompanije i da je neophodno da svi zajedno damo maksimalan doprinos. Timski duh i radna disciplina su preduslov za kvalitetan odgovor na svakodnevne probleme.

Milica podsjeća da je u Regionu 1, sa ukupno 33.822 korisnika, procenat učešća AMM brojila oko 78 odsto, a samo u okviru III faze Projekta unapređenja sistema mjerenja instalisano je u drugoj polovini novembra i početkom decembra 760 novih multifunkcionalnih brojila u 10 trafo reona.

-Loši vremenski uslovi su onemogućili završetak planiranih radova na trafo reonu Kličevo - Željeznička, pa će nastavak radova na realizaciji projekta u ovoj godini, pored tog trafo reona, obuhvatiti i prigradska i gusto naseljena ruralna područja na trafo reonima sa značajnim gubicima, kao i onim sa velikim dugovanjima korisnika. Uporedo sa instalacijom brojila vrši se i rekonstrukcija niskonaponske mreže, što je dodatni benefit III faze Projekta – ističe naša sagovornica. Inače, pored očitavanja potrošnje, zamjene i izmještanja brojila i kontrole mjernih mjesta, u Službi se obavljaju i poslovi rješavanja prigovora korisnika, ugradnja mjernih uređaja radi priključenja novih korisnika i ugradnja koncentratora, otklanjanje kvarova kod poje-

dinačnih korisnika, isključenje korisnika zbog duga za utrošenu električnu energiju, samovoljnog priključenja na mrežu i neovlašćene potrošnje.

-Korisnici kojima se obustavlja isporuka električne energije često se usprotive isključenju i verbalno i fizički nasrnu na naše zaposlene koji samo rade svoj posao. Bitno je i u najtežim situacijama zadržati smirenost, što često nije nimalo lako, ali je vrlo značajno jer dovodi do pozitivnog ishoda i razrješenja situacija – kazala je Milica i dodala da ima još prostora za unapređenje procesa rada, a aktivnosti na smanjenju gubitaka na mreži biće prioritet ove službe i u narednom periodu.

ENERGIJA U SRCU

CEDIS
Crnogorski elektrodistributivni sistem

Služba za imovinsko pravne poslove

Rješavanje imovinsko pravnih odnosa za investicione projekte prioritet

U fokusu i otkup elektroenergetske infrastrukture koja nije u vlasništvu CEDIS-a, a intenzivno se radilo i na izradi registra imovine

Zaposleni u Službi za imovinsko pravne poslove su u prethodnom periodu akcentirali na rješavanje imovinsko pravnih odnosa za projekte predviđene aktuelnim Planom investicija. Intenzivno se radilo i na otkupu elektroenergetske infrastrukture koja je u vlasništvu korisnika sistema, po Planu otkupa energetske infrastrukture za period od 2018. do 2020. godine, koji je u julu 2017. godine usvojio Odbor direktora CEDIS-a, a zatim verifikovala i Regulatorna agencija za energetiku. Tim planom predviđen je otkup jedne TS 35/10kV i sto dvadeset četiri 10/0,4 kV trafostanice, kao i četiri 35kV i dvadeset tri 10/0,4 kV kabla.

- Postupak otkupa energetske infrastrukture je definisan Zakonom o energetici i dodatno razrađen internom Procedurom koju su uradili zaposleni u Službi za rješavanje imovinsko pravnih odnosa. Radi se o vrlo značajnom i obimnom projektu, kao i složenom postupku koji se, između ostalog, sastoji od: prikupljanja i analize vlasničke i tehničke dokumentacije koju je u obavezi da dostavi investitor, korespondencije sa vlasnicima i pripreme za zaključenje i realizaciju odgovarajućeg pravnog posla. Tome prethode aktivnosti Direkcije za razvoj, pristup mreži i ICT sa kojom imamo veoma korektnu saradnju – istakla je **Mirjana Šćepanović**, šef Službe za rješavanje imovinsko pravnih poslova u Sektoru za pravne poslove.

-Pored navedenog, zaposleni u Službi aktivno prate i jav-

Mirjana Šćepanović

na izlaganja Uprave za nekretnine i učestvuju u postupku upisa objekata na taj način, tako da su kroz te postupke, samo u predhodne dvije godine na CEDIS uknjižena 43 energetska objekta, među kojima i TS 35/10kV "Berane III – Polica", TS 35/10kV "Vilusi", TS 10/0,4kV "Konjuhe", TS 10/0,4kV "Ulotina" itd. – kazala je Šćepanović.

Ona naglašava da rješavanje imovinsko pravnih poslova podrazumijeva jedan veoma širok spektar postupaka i

poslova koji zbog svojih specifičnosti, ne daju kratkoročne rezultate.

-Postupci, uglavnom, dugo traju između ostalog i zato što se objekti najčešće grade na većem broju katastarskih parcela, koje opet mogu biti u svojini pravnih ili fizičkih lica, države, ili sa pravom raspolaganja opština i institucija, što iziskuje više nezavisnih postupaka. Od uticaja je i okolnost da se imovinsko - pravni odnosi rješavaju na teritoriji cijele Crne Gore, sa specifičnostima koje teritorijalne razlike neizbježno nose, vezano za konfiguraciju terena, lokalne prilike, način rada administracije, biznis barijere... Kada nemamo saglasnost vlasnika zemljišta, opredjeljujemo se za postupak eksproprijacije koji je regulisan Zakonom o eksproprijaciji i koji se provodi pred Upravom za nekretnine. Sam postupak (kao i međusektorska saradnja) definisan je i Procedurom za rješavanje imovinsko pravnih odnosa, na čijoj su pripremi i usaglašavanju radili zaposleni u ovoj službi, a u toku je rad na izmjenama i dopunama Procedure – istakla je Šćepanović i dodala:

-U ovom trenutku imamo oko 150 aktivnih predmeta, pri čemu je znatan broj postupaka rješavanja imovinsko - pravnih odnosa u završnoj fazi. Riječ je o rješavanju imovinsko - pravnih odnosa za investicije koje će se realizovati u Ulcinju, a zatim i u Podgorici, Pljevljima i Herceg Novom. Znatan broj predmeta je okončan tokom 2017. i 2018 godine, kada su riješeni imovinsko-pravni odnosi za: TS 35/10kV "Klinci", TS 35/10kV "Novi Ulcinj", TS 35/10kV "Velje Brdo", uzemljenje neutralne tačke u 110/35/10kV "Kodre", NDTs 10/0,4kV "Đerane – Paša", TS 10/0,4kV "Kovačka Dolina", izlazni krak 35kV dalekovoda iz TS 35/10kV "Odžak", NDTs "Voštar", sa uklapanjem u SN i NN mrežu itd.

Prema njenim riječima, intenzivno se radilo i na registru imovine, gdje su ostvareni značajni rezultati, ali je preostalo još mnogo posla kako bi se podaci uskladili i importovali kroz buduću elektronsku bazu podataka, na kojoj se radi u saradnji sa ICT sektorom i Sektorom za ekonomske poslove. Postupak unosa podataka je u toku, a po okončanju te aktivnosti, registar imovine će postati sistemski dio digitalne baze CEDIS –a, dostupan za lako i kvalitetno upravljanje, kontrolu i upotrebu.

Šćepanović je iskoristila priliku da istakne da je, svakako, za pohvalu stručnost, entuzijazam i istrajnost zaposlenih

Vođenje postupaka, zastupanje, rad u radnim grupama...

U nadležnosti Službe za imovinsko-pravne poslove je vođenje registra imovine, postupak rješavanja imovinsko-pravnih odnosa radi izgradnje novih i rekonstrukcije postojećih elektroenergetskih objekata, kao i postupak otkupa elektroenergetskih objekata koji su u svojini trećih lica, te postupak upisa stvarnih prava (svojina, službenost) na nepokretnostima, a u korist CEDIS-a. Nadležni su, takođe, za postupak upisa u katastarske operativne ranije sagrađenih objekata čiji je investitor EPCG, ali su Odlukom o osnivanju prenijeti u osnovna sredstva CEDIS-u, te za upis objekata u postupku izlaganja i za zastupanje pred sudskim i upravnim postupcima. U opisu posla su im i druge aktivnosti među kojima su rad u radnim grupama, vezano za naknade po osnovu poreza na nepokretnosti i identifikaciju imovine, rad u pripremi procedura, korespondencija sa nadležnim državnim i lokalnim organima, fizičkim i pravnim licima itd).

u ovoj službi, uz podršku rukovodioca, koja pri tome još uvijek nije adekvatno kadrovski popunjena nakon odlaska jednog broja zaposlenih u penziju. U tom smislu očekuje da će se Službi što prije pružiti ovaj vid podrške koji će se pozitivno odraziti na dinamiku rješavanja imovinsko-pravnih i drugih postupaka iz njihove nadležnosti. Dobra saradnja sa službama unutar CEDIS a, koja je za pohvalu, preduslov je za postizanje očekivanih rezultata.

Zaštita podataka o ličnosti

U CEDIS-u uspostavljene 24 zbirke ličnih podataka

Svaka zbirka spada u djelokrug poslovanja određene organizacione cjeline, a rukovodilac zbirki je, u ime kompanije, izvršni direktor, u skladu sa svojim ovlaštenjima, propisanim Statutom i Zakonom o privrednim društvima

U skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti, CEDIS je imao obavezu da formira zbirke ličnih podataka. Stoga su na osnovu posebnih mjera zaštite i postupanja sa ličnim podacima koje su definisane tim zakonom, a zatim i Pravilnikom o zaštiti ličnih podataka i Opštom uredbom o zaštiti podataka o ličnosti, formirane 24 zbirke ličnih podataka, a svaka od njih spada u djelokrug poslovanja određene organizacione cjeline.

U Sektoru za ljudske resurse, opšte poslove i korporativne komunikacije formirano je devet zbirki podataka, i to: o ličnosti zaposlenih, o ugovoru o djelu, o ličnosti iz obračuna zarada zaposlenih, kao i o izrečenim mjerama za povredu radne obaveze, a zatim o evidenciji i kontroli pristupa objektima i radnom vremenu zaposlenih, te o posebnim ugovorima o radu, o ličnosti u vezi sa organizacijom službenih putovanja, o ličnosti u vezi sa rješavanjem stambenih potreba zaposlenih i o zaposlenima koji ostvaruju pravo na novčanu pomoć.

Direkcija za razvoj, pristup mreži i ICT formirala je zbirku podataka ličnosti u vezi sa pristupom mreži, a Sektor za komercijalne poslove zbirku podataka o prijavama štete po osnovu odgovornosti od djelatnosti i ugovora o osiguranju.

Sektor za pravne poslove evidentirao je kroz zbirku podataka lica koja ostvaruju pravo na informacije, a formirane su i zbirke podataka o izvršnim postupcima, o

Mjere zaštite

Lični podaci štite se putem odgovarajućih fizičkih, tehničkih, administrativnih i organizacionih mjera, u skladu sa internim aktima i IT okvirom. Ove mjere moraju se periodično provjeravati, a odgovornost za zaštitu ličnih podataka imaju svi zaposleni.

Mjere zaštite definisane su u svakoj zbirci čiji su vlasnici odgovorni za tačnost, povjerljivost, potpunost, dostupnost, kvalitet i redovno ažuriranje ličnih podataka. Odgovorno lice vrši nadzor nad mjerama zaštite koje se primjenjuju i predlaže mjere za poboljšanje kvaliteta uspostavljene kontrole.

parničnim postupcima, kao i zbirka podataka iz ugovora u vezi sa prenosom svojine, zakupa, prava službenosti, poklona i zaloge, te zbirka podataka iz rješenja o eksproprijaciji i zbirka podataka o ugovornim postupcima.

U okviru Operativne direkcije formirane su četiri zbirke podataka: o putnim nalogima za korišćenje službenih vozila, o ličnosti u vezi sa mjernim podacima krajnjih korisnika sistema, o ličnosti za video nadzor i o korisnicima sistema koji prijavljuju kvar.

Sektor za odnose sa regulatorom, državnim institucijama i korisnicima distributivnog sistema formirao je zbirku ličnih podataka krajnjih korisnika distributivnog sistema kao podnosioca prigovora i zbirku podataka o ličnosti, vezano za ugovore o priznanju i dinamici izmirenja duga za neovlašćeno preuzetu električnu energiju.

U Sektoru za sistem zaštite, ispitivanja i standardizaciju propisa uspostavljena je zbirka podataka o zaposlenima - evidencija i izvještaji iz oblasti zaštite i zdravlja na radu.

Odgovorni zaposleni, koji su imenovani Rješenjem izvršnog direktora, su vlasnici zbirki koje su formirali u cjelinama u kojima prikupljaju podatke o ličnosti. Oni su dužni da postupaju u skladu sa sadržajem zbirki, da ih redovno ažuriraju i da se staraju o tačnosti i potpunosti podataka koje zbirka obuhvata.

Rješenjem izvršnog direktora imenovano je i odgovorno lice koje će, između ostalog, upravljati procesom upotrebe ličnih podataka, vršiti nadzor nad poštovanjem propisanih

Prava lica čiji se podaci obrađuju

Lica na koja se podaci odnose uvijek imaju pristup prikupljenim informacijama i mogu ih u svakom trenutku provjeriti putem i-maila na opštu e-mail adresu, a odgovorno lice za zaštitu ličnih podataka je obavezno da im pošalje odgovor putem email – a.

mjera zaštite od strane odgovornih lica, zaduženih za zbirke i ostalih zaposlenih i obezbjeđivati usklađenost poslovanja sa zakonskim propisima iz oblasti zaštite ličnih podataka. Odgovorno lice, takođe, na zahtjev obezbjeđuje potvrdu da se podaci čuvaju i pruža informacije o kategorijama primalaca kojima se lični podaci objelodanjuju, te vrši izmjenu, blokiranje ili brisanje ličnih podataka ako obrada nije u skladu sa propisima, obavještava lica čiji su podaci objelodanjeni o izvršenoj izmjeni i slično.

Akcija Kluba DDK

U Beranama prikupljeno 27 jedinica krvi

U prvoj ovogodišnjoj akciji dobrovoljnog darivanja krvi, organizovanoj 08. februara u Beranama, prikupljeno je 27 jedinica životne tečnosti. Akcija je realizovana u koordinaciji sa Odjeljenjem za transfuziju krvi u Beranama, sa kojim Klub dobrovoljnih davalaca krvi u kontinuitetu ostvaruje izuzetno dobru saradnju.

Predsjedniku Kluba DDK u Beranama, **Vuku Radičeviću** i njegovom kolegi **Ljubiši Radeviću** ovo je 55. put da daruju krv. To im je, kažu, dio života. Darivanje ove dragocjene tečnosti i učešće u akciji koja je za nečije dobro daje im dobar osjećaj.

Imovina CEDIS-a konstantno na udaru lopova

Vrata na trafostanicama najčešća meta

Na području opštine Podgorica, veoma često, nesavjesni pojedinci otuđuju zaštitna vrata i ostale zaštitne elemente sa energetskih objekata, zbog čega trafostanice pod naponom ostaju neobezbijedene do evidentiranja krađe. To predstavlja izuzetnu opasnost po građane, naročito u urbanim, gusto naseljenim zonama.

Tako su nedavno skinuta vrata sa trafostanice u ulici generala Sava Orovića na Murtovini, a naše ekipe su privremeno obezbijedile objekat, dok se ne naprave i postave nova vrata.

To je jedna od preko 50 trafostanica u Podgorici sa kojih su u toku 2018. godine otuđena vrata koja su u CEDIS-u iznova napravili i ugradili. Nerijetko se dešava da se iste trafostanice nekoliko dana nakon sanacije ponovo nađu na meti kradljivaca. Pored znatne materijalne štete za našu kompaniju, prinuđeni smo i da dodatno angažujemo naše zaposlene koji oblaze i kontrolišu stanje elektroenergetskih objekata, naročito u prigradskim naseljima, gdje su krađe ovog tipa prethodne godine bile najčešće. Ipak, stalan nadzor tolikog broja objekata nije moguće sprovesti.

Da kradljivci ne prezaju ni od čega svjedoči podatak da su 01.februra provalili u trafostanicu 35/10 kV "Ptič" i tom prilikom otuđili njene vitalne elemente i devastirali unutrašnjost objekta zbog čega je kompletno područje Lijeve Rijeke, Veruše, Brskuta, Opasanice i Mokre ostalo bez napajanja električnom energijom dok se nijesu stvorili uslovi za puštanje trafostanice u pogon. Ovaj elektroenergetski objekat je do dolaska naše ekipe bio otvoren i predstavljao je potencijalnu opasnost za okolno stanovništvo.

Nerijetko se otuđuju vrata i sa trafostanica u samom gradskom jezgru, u dvorištima škola i državnih ustanova, kao i na prometnim saobraćajnicama, iako je svako

neovlašćeno pristupanje elektroenergetskim objektima izuzetno rizično. Zbog neznatne materijalne koristi, pojedinci rizikuju živote, remete redovno napajanje električnom energijom i nanose materijalnu štetu koja znatno prevazilazi njihovu eventualnu dobit.

Problemi u Podgorici, nažalost, nijesu usamljeni. Distributivna mreža i objekti često su na udaru lopova i u drugim djelovima Crne Gore. Tako je samo u Beranama otuđeno trafo ulje iz više od 60 trafostanica, što je dovelo do problema u napajanju korisnika na tim područjima. Godišnje se evidentira na stotine krađa, počev od vrata i prozora na trafostanicama koje su pod visokim naponom, preko krađe bakarne užadi, trafo ulja, aku baterija i slično. Osim neposredne opasnosti po život, dovodi se u pitanje i stabilnost i sigurnost isporuke električne energije onim kupcima koji se snabdijevaju sa objekata koji su meta lopova. Svi slučajevi se prijavljuju Ministarstvu unutrašnjih poslova i redovno podnose krivične prijave protiv NN lica, ali se počinioci rijetko otkrivaju. Još jednom apelujemo na građane da svaku neovlašćenu djelatnost na stubnim mjestima i trafostanicama prijave našoj kompaniji ili nadležnim organima. Nastavićemo da sprovodimo sve zakonom propisane mjere kako bi zaštitili svoju imovinu i omogućili potrošačima uredno napajanje električnom energijom.

Počela sa radom treća generacija visokoškolaca

CEDIS pravo mjesto za nadogradnju znanja

Praktična znanja i iskustva iz više oblasti u Crnogorskom elektrodistributivnom sistemu ove godine stiće 39 visokoškolaca.

Dobrodošlicu trećoj po redu generaciji pripravnika u CEDIS-u su 15. januara poželjeli izvršni direktor **Zoran Đukanović** i rukovodilac Sektora za ljudske resurse, opšte poslove i korporativne komunikacije **Magdalena Vukčević**.

Đukanović im je kazao da su odlično izabrali, jer u našoj kompaniji, kao velikom i složenom sistemu mogu mnogo da nauče iz svih oblasti.

-Ono što ste naučili na fakultetu je dobar temelj, a ono što naučite u našoj kompaniji biće odlična nadogradnja koja će vam u budućem radu mnogo koristiti. CEDIS-u su potrebni mladi ljudi i mi koristimo ovaj Vladin program da na kvalitetan način podmladimo kadar. Kod nas danas radi određeni broj visokoškolaca iz svake generacije pripravnika jer smo znali da prepoznamo one koji mogu da doprinesu daljem razvoju naše kompanije. Iskoristite ovu priliku da što više naučite i da se osposobite za tim-

ski rad. Nadam se da će dio vas ovdje i ostati da kao tim dalje razvijamo ovu kompaniju – istakao je Đukanović poželivši im puno uspjeha u daljem radu.

Najvažnije podatke o kompaniji u koju dolaze prezentovala im je Magdalena Vukčević koja im je na kraju poručila da usavršavanjem u CEDIS-u imaju dobre preuslove za svoju profesionalnu budućnost, te da će ove godine svi pripravnici biti u obavezi da osmisle po dvije prezentacije a CEDIS će, na kraju, organizovati i testiranje za provjeru njihovih sposobnosti, Novim kolegama je, kao i prethodnih godina, organizovan obilazak nekoliko značajnih elektroenergetskih objekata, tako da su već prvog dana dosta naučili o kompaniji u koju dolaze.

TS "PG 5" PRVA NA REDU

Prvo su obišli TS PG5 gdje su se upoznali sa elementima postrojenja trafostanice, njihovom dispozicijom i uslovima eksploatacije, kao i karakteristikama ovog objekta naponskog nivoa 110/10 kV, te te sistemom

zaštite uklopničara od greške, zbog tzv. blokade u slučaju pogrešne manipulacije.

U Sektoru za upravljanje na pristupačan način upoznali su se kako se u realnom vremenu upravlja 35 kilovoltnom mrežom, a bili su i u dispečerskoj sobi, gdje se slivaju svi podaci iz kompanije, vezano za upravljanje, koji se dalje obrađuju u Službi za analizu, pa prosleđuju dispečerima za njihove aktivnosti.

Aleksandar Iković je ovim znatiželjnim mladim ljudima govorio o tome kako se ovdje konstantno prati opterećenje i naponske prilike u mreži u cilju što pouzdanijeg napajanja korisnika, ali i koordinira radom na održavanju objekata, locira kvar i obezbeđuje beznaponsko stanje da bi se on otklonio. Govorio im je i o tome kako je posao dispečera izuzetno stresan i da zahtijeva punu koncentraciju, jer se mora voditi računa o ljudskim žuvotima. Aleksandar je, kao jedan od onih koji su ovdje odradili pripravnički staž, pa produžili angažovanje, iskoristio priliku da istakne da je CEDIS kompanija koju bi uvijek izabrao za sticanje znanja i iskustva jer je pravo mjesto za učenje i napredovanje, i to ne samo zbog stručnog kadra, nego i zbog veoma dobrih međuljudskih odnosa u kompaniji.

I kolege iz Sektora za mjerenje, na čelu sa rukovodiocem **Vladimirom Kaluđerovićem**, svojski su se potrudili da pripravnicima predstave osnovne aktivnosti

iz ove cjeline, kao vrlo važnog segmenta od kojeg direktno zavise rezultati poslovanja kompanije. Suština je u tome da se energija koju predamo precizno izmjeri i da korisnici dobiju tačan račun u odgovarajućem vremenskom periodu, kao i da gubici na mreži budu što manji. Pokazali su im dva tipa brojila i načine komunikacije sa njima, a bilo je riječi i o tome kako se stanje u oblasti mjerenja znatno popravilo implementacijom Projekta ugradnje multifunkcionalnih brojila, po čemu smo prvi u regionu.

UPOZNALI SE I SA ODRŽAVANJEM OBJEKATA

Obilazak objekata završen je u Sektoru za održavanje gdje im je rukovodilac **Miloš Bulatović** sa saradnicima predstavio organizaciju ove cjeline i kompleksne i odgovorne poslove na održavanju mreže i objekata u Crnoj Gori. Nove kolege bili su prilici da se upoznaju i sa procesom proizvodnje više tipova čelično – rešetkastih stubova, a obišli su i bobilne trafostanice naponskih nivoa 35/10kV i 10/10kV.

Nova generacija visokoškolaca je na kraju radnog dana bila puna pozitivnih utisaka, a neki od njih istakli su kako su danas shvatili koliko je značajan i razuđen crnogorski elektrodistributivni sistem i koliko je moćna kompanija u koju dolaze.

Ulaganje u razvoj zaposlenih se nastavlja

Obuka u Austriji za bolje lociranje problema na kablovima

Marko Mugoša i **Miroslav Krkeljić** iz Službe za ispitivanje i relejnu zaštitu Sektora za održavanje boravili su krajem decembra prošle godine u austrijskom gradu Sulz, gdje su u Centru za obuke ispitnog centra Baur prošli višednevnu obuku iz oblasti ispitivanja.

Lociranje kvara na podzemnom kablovima je veoma važan dio procesa opravke mreže, a u Centru za obuku ovog renomiranog proizvođača instrumenata za lokaciju grešaka na kablovima i preventivnom ispitivanju kablova dobili su priliku da znatno unaprijede znanje iz te oblasti.

-Sticanje novih znanja, vještina i sposobnosti izuzetno je važno za svakog zaposlenog jer mu omogućava preuzimanje složenijih poslova i priprema ga za budućnost i dolazeće zahtjeve. I nama je ova obuka, koja se sastojala od teorijskog i praktičnog dijela, mnogo značila. Srdačno nas je ugostio predavač **Mark Turvey**, a obrađeno je testiranje kablovskih vodova kao posljedica kvara, kao i lociranje kvara na kablovskom vodu na planu makro lokacije (upotreba reflektometra) i lociranje kvara na kablovskom vodu na planu mikrolokacije (akustična metoda), te trasiranje i identifikacija kablova. Pored toga detaljno smo se upoznali sa softverskim i hardverskim mogućnostima prezentovane opreme - kaže **Marko Mugoša**, glavni inženjer za ispitivanje u Služba za ispitivanje i relejnu zaštitu.

On je dodao da je drugi dio obuke obuhvatio teme koje se odnose na preventivna ispitivanja, kako kablovskih vodova, tako i ostale elektroenergetske opreme u postrojenjima.

-U konkretnom slučaju, radi se o uređajima za dijagnostiku stanja izolacije na vodovima i postrojenjima. Detaljno nam je prezentovan način rada instrumenata za mjerenje

'tanges-delta' gubitaka na vodovima i mjerenje parcijalnih pražnjenja na vodovima i postrojenjima, koji su veoma bitni za procjenu stanja izolacije konkretnog kablovskog voda ili postrojenja. Skup svih navedenih uređaja nalazi se u vozilu koje tako čini jedan ispitno-mjerni sistem, a mi smo se sa radom tog sistema detaljno upoznali - istakao je Mugoša.

Na kraju obuke, predstavnicima CEDIS-a uručeni su sertifikati za poznavanje i rad sa opremom ovog renomiranog proizvođača.

Ispitivanje kablova je, inače, vrlo kompleksan posao koji osim stručnosti, zahtijeva i trud i strpljenje jer taj proces ponekad može trajati više sati, ili dana.

CEDIS je, da podsjetimo, sredinom 2017. godine investirao u novo ispitno vozilo, upravo proizvođača Baur, koje predstavlja posljednju generaciju ovakve opreme na evropskom tržištu. Ono je u mnogome osavremenilo i olakšalo ovaj izuzetno odgovoran i važan posao u održavanju mreže a služi za ispitivanje i lokaciju kvarova na energetskim kablovima naponskog nivoa 35, 10 i 0,4kV.

Podrška EBRD sprovođenju integriteta CEDIS-a

Mjere za dodatno jačanje integriteta kompanije

Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD), iz čijih se sredstava finansira modernizacija distributivne mreže u iznosu od 32 miliona eura, podržava Crnogorski elektro-distributivni sistem i u usvajanju i sprovođenju mjera za poboljšanje korporativnog upravljanja i integriteta naše kompanije.

Naime, CEDIS je prihvatio uslove Akcionog plana korporativnog upravljanja ("CGAP") koji uključuje izvršenje procjene rizika integriteta i usklađenosti Plana integriteta. Ugovor o kreditu EBRD, prema riječima **Bega Begua**, specijaliste za etičku usklađenost u poslovanju, obavezuje CEDIS da implementira Akcioni plan i preporuke iz analize usklađenosti Plana integriteta. Za tu svrhu EBRD je angažovala konsultantsku kuću Good Corporation da procijeni Plan integriteta, Etički kodeks i sve druge procedure, vezane za integritet CEDIS-a, da napravi preporuke i predstavi mjere za eventualno poboljšanje u ovoj oblasti. Konsultanti Good Corporation su boravili u CEDIS-u periodu od 19. do 23. novembra prošle godine i uradili analizu stanja u pomenutim oblastima. U sklopu te aktivnosti analizirali su zakonske propise i procedure CEDIS-a, te uradili intervjue sa rukovodećim kadrom naše kompanije. Ova konsultantska kuća je, prema riječima Begua, sredinom decembra takođe prezentovala preporuke za poboljšanje stanja u ovoj oblasti (amandmani na Etički kodeks, poboljšan Plan integriteta, procjena rizika, procjena dobavljača, zviždači, trening, procedure tokom zapošljavanja, konflikt interesa, PR podrška mjerama integriteta). Pored toga, dali su primjere pravila, postupaka i materijala za obuku, koji treba da posluže kao pomoć pri sprovođenju mjera integriteta. Finalni izvještaj Good Corporation sa preporukama očekuje se ovih dana.

Plan integriteta CEDIS-a usvojen je, da podsjetimo, kra-

Bego Begu

jem 2017. godine. To je interni antikorupcijski dokument koji sadrži skup mjera pravne i praktične prirode čijom primjenom se otklanjaju mogućnosti za nastanak i razvoj različitih oblika koruptivnog i neetičnog ponašanja koje može biti uzrokovano izloženošću radnih mjesta rizicima za nastanak i razvoj korupcije, nezakonitim lobiranjem i sukobom interesa, kao i etički i profesionalno neprihvatljivim postupcima. Primjena principa integriteta treba da, u krajnjem, poveća transparentnost rada naše kompanije koja vrši djelatnost od javnog interesa, kao i odgovornost svakog zaposlenog u CEDIS-u.

Sve organizacione jedinice u CEDIS-u su, uglavnom, implementirale mjere, sadržane u Planu integriteta i definisale ključne rizike. Predložene su mjere za smanjenje rizika, a većina njih je i realizovana ili je realizacija u toku, u skladu sa interesima i poslovnom politikom CEDIS-a. Zakonska je obaveza da se Plan integriteta povremeno aktualizuje u skladu sa promjenama koje nameću okolnosti i vrijeme.

Izvještaj o sprovođenju Plana integriteta za 2018. godinu treba da se uradi najkasnije do 15. aprila ove godine, kada treba da se dostavi i Agenciji za sprječavanje korupcije.

CEDIS nastavlja sa podrškom obrazovanju

Gmnazijalci dio evropskog projekta razmjene učenika

Pored težnje da korisnicima obezbijedi što kvalitetniji servis, Crnogorski elektrodistributivni sistem svoju ulogu vidi i u odgovornom ulaganju u ljepšu budućnost zajednice.

CEDIS, koji se konstantno zalaže za unapređenje obrazovanja, ovog puta podržao je boravak jednog broja učenika Gimnazije "Slobodan Škerović" u Italiji u okviru evropskog projekta razmjene i saradnje između škola, čime je još jedanput na djelu pokazao da je kompanija koja u svojim korporativnim vrijednostima njeguje i ističe značaj društveno odgovornog poslovanja.

Naime, deset učenika Gimnazije „Slobodan Škerović“, s profesoricama Majom Vuković i Milicom Usančević, boravilo je u aprilu prošle godine u Italiji, u okviru saradnje između ove vaspitno obrazovne ustanove i ITT Pacionotti iz grada Fondi u Italiji. Uzvratna posjeta je realizovana u oktobru 2018. godine.

-U ovom evropskom projektu razmjene, pored naše zemlje i Italije, učestvovala su i škole iz Belgije i Nje-

mačke, čiji su učenici istovremeno boravili u Fondiju u okviru „Evropske nedjelje“. Tema projekta je bila „Evropa juče, danas, sutra“, a svaka zemlja osmislila je predstavljanje svoje kulture, običaja, osobenosti. Cilj projekata je promišljanje o Evropi, o doprinosu koji svaka zemlja Evropi može da da, kao i da se upoznaju i razumiju druge kulture – istakla je profesorica Milica Usančević.

Ona je kazala da su gimnazijalci zahvalni za podršku CEDIS-u koji je još jednom pokazao da umije da prepozna programe koji uzdižu edukaciju mladih, informišu ih i omogućavaju im iskustvo više. Upravo to iskustvo im sutra može napraviti razliku pri zaposlenju.

-Već određeno vrijeme negujemo uspješnu saradnju sa CEDIS-om. Za nas je čast što se jedna takva kompanija rado odaziva na naše pozive za potporu i učešće u našim aktivnostima. Nadamo se da će naša lijepa tradicija partnerstva i ubuduće biti nastavljena – kazala je Usančević.

-Željeli smo da podržimo i podstaknemo mobilnost učenika koja podrazumijeva obrazovnu i kulturnu pokretljivost, kao i međunarodnu saradnju i razmjenu. Smatramo da im treba omogućiti razmjenu ideja i informacija, obogaćivanje iskustva i upoznavanje drugačije kulture, jer je to za mlade ljude izuzetna vrijednost koja obogaćuje i širi vidike – istakla je Marija Jovović, šefica Službe za korporativne komunikacije u CEDIS-u.

